

Vzgoja skozi oči najstnikov

Gaja Starc in Laura Gomboc, dijakinji Gimnazije Litija

Mentorica: Urška Simnovčič Pišek, prof.

Raziskovanje vzgoje je zanimivo področje, ki odpira vedno nova vprašanja, hkrati pa se s spreminjanjem družbe, vrednot in pogledov tudi močno spreminja. Vzgoja je bila, je in bo pomemben element oblikovanja družbe. Z izrazom vzgoja se v današnji družbi označuje načrtna dejavnost staršev in učiteljev, z namenom vplivati na otroka in mladega človeka, ki se razvija tako, da si pridobiva določeno vedenje, kakršno je potrebno za opravljanje najrazličnejših družbenih funkcij in za normalno prilagajanje v družbenih skupinah in skupnosti (Bosanac, Mandić in Petković 1977 v Kelava 2008). Končni cilj vzgoje je človek, ki je sposoben samostojno živeti v poklicnem in zasebnem življenju (Kroflič 1996). V prispevku se v teoretičnem delu osredotočamo predvsem na vzgojne stile in kot sodobni pogled na vzgojo predstavljamo pozitivno disciplino, v empiričnem delu pa predstavljamo izsledke raziskave pogleda najstnikov na njihovo vzgojo.

Ključne besede: vzgoja, sodobna vzgoja, pozitivna disciplina

TEORETIČNI DEL

Skupaj z družbenimi spremembami v strukturi družine so se spreminjali tudi načini vzgajanja in vzgojni modeli. Eden pomembnejših ciljev staršev je dobro vzgojiti otroka, kar pa v sodobnem svetu predstavlja čedalje večji izziv. Na kakovost odnosa med otroki in starši vplivajo mediji in industrija, ki nam vsiljujejo ideal popolnega starševstva, kar pa ima negativen vpliv na samozavest staršev, saj realnost ne dosega njihovih previsoko postavljenih pričakovanj (Batistič Zorec 2003 v Hodnik 2014). Tako starši pogosto v želji, da otrokom omogočijo vse, česar si le-ti želijo, prepuščajo preveč svobode, kar ni najbolj ustrezno, saj otroci gledajo le na svoje želje, medtem ko svojih potreb v celoti ne poznajo, to pa povzroča njihovo preobremenjenost (Ule Kuhar 2003, Juul 2009 v Hodnik 2014). Kako torej izbrati ustrezen vzgojni cilj, če upoštevamo, da vsak vzgojni stil na vsakega otroka vpliva drugače (Lepičnik Vodopivec 2007 v Verbič 2013)?

Vzgojni stili

Danes ločimo več različnih slogov vzgoje: permissivni vzgojni slog, avtoritarni (represivni) vzgojni slog ter interakcijski (avtoritativni) vzgojni slog. *Represivni oz. avtoritarni vzgojni stil* prevladuje v patriarhalnem tipu družinske vzgoje. Značilen je predvsem za predindustrijsko družino 19. stoletja. Starši imajo popolno oblast in moč v družini, kar pa ne velja za otroke, ki nimajo nobene svobode in se jim ni dovoljeno postaviti zase. Avtoritarna vzgoja je stroga, trda in nepopustljiva (spoštovanje in poslušanje staršev). Otroci so deležni popolnega nadzora, vsakemu kršenju pravil sledi fizična kazen (Lepičnik Vodopivec 2007 v Verbič 2013). Takšna vzgoja otroku onemogoča razvoj spretno-

sti odločanja in odgovornega vedenja (Peček Čuk, Lesar 2009) in je zaznamovana z nasiljem, tako psihičnim (vpitje, grožnje, poniževanje in kritiziranje) kot fizičnim.

Utemeljitelj permissivnega vzgojnega stila («laissez-faire» vzgoja, kar v slovenskem prevodu pomeni: »Pusti, da gredo stvari po svoje») je Jean-Jacques Rousseau, čigar izhodišče je bilo prepričanje, da je človek po naravi dober in da ga kvari družba, v kateri živi. Po njegovem mnenju namreč dobimo vzgojo iz treh virov – od narave, od ljudi in od stvari. Vzgoja narave naj bi bila razvoj naših organov in sposobnosti, vir vzgoje so ljudje, ki nas učijo le-to uporabljati, tretji vir pa so stvari, ki na nas učinkujejo in nam pomagajo do izkušenj. Ker

mora biti vzgoja vseh treh virov skladna in ker edino na naravo ne moremo vplivati, mora biti skladna z naravo. Človekov razvoj primerja z rastlinami in pravi, da rastline oblikujemo z gojenjem, ljudi pa z vzgojo (Peček Čuk, Lesar 2009).

Permisivni vzgojni tip se je razvil v drugi polovici 20. stoletja, in sicer po drugi svetovni vojni. Vzgoja naj bi otroka obvarovala pred zunanjimi vplivi, ki ne doprinesejo k otrokovemu razvoju (Peček Čuk, Lesar 2009). Otroka naj bi obvarovali pred vsakršnimi frustracijami. Takšna vzgoja temelji na svobodi brez omejevanja, otrok je tisti, ki vodi družino, s strani staršev so pretirano razvajeni in brez omejitev (Kroflič 1996). Zato so zahteve staršev zelo nizke, prisotno je popuščanje in neodgovornost, komunikacija je šibka, otrok naj bi sam ugotovil, kaj je zanj primerno in kaj se od njega pričakuje. Zaradi takšne vzgoje je otrok lahko zmeden (to je opazno na njegovem čustvenem in psihičnem področju), saj se meje in pravila v družini stalno spreminjajo. Ker otroci nimajo postavljenih meja, to negativno vpliva na njihovo zaupanje vase ter v druge, posledično postanejo razvajeni in nezadovoljni, nimajo občutka varnosti ter ne zaupajo staršem.

V zadnjih desetletjih se je pojavil *interakcijski ali avtoritativni vzgojni stil*, ki je predstavljal rešitev za slabosti zgoraj opisanih stilov vzgoje. Čustvena povezanost med starši in otrokom je pridobila na pomenu, pomembno pa je postalo tudi mnenje otroka, njegova individualna narava in razvojne potrebe. S takšno vzgojo so želeli podpreti otrokova močna področja, ki so obsegala tudi moralno razsojanje (Kroflič 1997, 31). Ta stil se je razvil kot poskus preseganja slabosti prej opisanih vzgojnih stilov, vendar ga ne smemo jemati kot »zlato sredino« med represivnim in permisivnim vzgojnim stilom.

Sodobna vzgoja

Sodobno otroštvo je, namesto da bi bilo brezskrbno, ponekod postalo močno nadzorovano obdobje. Izraz helikopterski starši označuje pretirano skrbne starše, ki stalno bdijo nad svojimi otroki, rešujejo njihove težave, odgovornost prevzemajo nase ter nadzorujejo vsak otrokov korak. S tem pa starši otroku naredijo več škode kot koristi, saj s tovrstno vzgojo le podaljšujejo čas odvisnosti, namesto da bi spodbujali otrokovo samostojnost (Žolnir 2013).

V zadnjem času so se pojavili tudi pretirano zaščitniški starši (»curling starši«), ki živijo v prepričanju, da lahko otrokom omogočijo življenje brez konfliktov, težav in bolečin. Torej starši, ki želijo, da bi bili njihovi otroci srečni in skušajo preprečiti, da bi bili kadarkoli prizadeti. Posledica takšne vzgoje so socialno neprilagojeni, egocentrični otroci s pomanjkanjem empatije, ki so pogosto zelo osamljeni (Juul 2009 v Hodnik 2014). Otroke je potrebno socializirati, jih izpostaviti družbeni dimenziji. Zmotno je otroke vzgajati individualistično (Blais, Gauchet, Ottavi 2011, 52).

Pomembno vlogo ima v današnjem času tudi tehnologija, ki postaja vse bolj dostopna, kar posledično vpliva na družinsko življenje in vzgojo otrok. Po mnenju dr. Jodi Gold (2015) slog vzgoje vpliva na odnos otrok do tehnologije. Starši, ki namerno spodbujajo individualnost otrok in samostojnost ter upoštevajo in gojijo njihove individualne potrebe, bodo otroke z večjo verjetnostjo vključili v oblikovanje s tehnologijo povezanih pravil. Verjetneje je tudi, da bodo ti starši z otroki delili izkušnje s tehnologijo, ter da bodo otroci staršem izdali morebitne neprijetne izkušnje, ki so jih doživeli na spletu (Gold 2015).

Pozitivna disciplina – sodoben vzgojni pristop

Dr. Jane Nelsen (2014) se s pozitivno disciplino kot pristopom za uravnavanje vedenja ukvarja že nekaj več kot deset let. Za to področje jo je navdušil Adlerjev pristop za uravnavanje vedenja. Nelsen navaja, da so otroci socialna bitja, ki sami sprejemajo odločitve o sebi in o svojem vedenju glede na to, kako se vidijo sami in kako jih vidijo drugi. To počnejo ves čas in tako oblikujejo prepričanja, kaj morajo storiti, da bodo uspeli, medtem pa razvijajo vseh sedem zaznav in veščin. Trdi, da je z otroki potrebno sodelovati, da bodo sami občutili spodbudo in razumevanje s strani odraslih, kajti občutek, da so razumljeni, jih pripravi na poslušanje in oblikovanje rešitev. Njihovo vedenje temelji na cilju, ki ga želijo doseči, primarni cilj pa je pripadnost. Včasih se zgodi, da ne vedo, kako priti do zelenega cilja, zato se vedejo odbijajoče, ravno nasprotno od pričakovanega. Takšno vedenje lahko povzroča jezo in nejevoljo, zaradi močnega občutka pripadnosti pa bo njihovo vedenje še bolj neprimerno. Pripadnost in pomembnost sta za otroka izrednega pomena, zato mu bo zelo veliko pomenilo, če to občuti. Namesto da otrokom ukazujemo, predlagamo, da jih je bolje spraševati in spodbujati, da bi sami rešili težave. Nelsen (2014) ponuja štiri korake, ki vodijo do sodelovanja, to so: razumevanje otrokovih občutij, sočustvovanje brez obsojanja, izražanje svojih občutij in vtisov in vključevanje otroka v iskanje rešitev. Pomemben poudarek pri vzgoji je tudi učenje družbene odgovornosti – vsak otrok lahko veliko prispeva k družbi. Prvi korak k dosegu tega cilja je naučiti otroke, kako naj sami skrbijo zase. Počutijo naj se zmožni pomagati tudi drugim. Če jim pri vsem, kar počnejo, pomagamo odrasli, jim s tem le sporočamo, da bo svet služil njim, in ne oni svetu, prav tako pa občutijo krivico, saj stvari ne potekajo po njihovih pričakovanjih. Otroci naj sodelujejo pri razmišljanju in dajejo predloge za opravila, ki jih bodo sami opravljali. Delitev dela jim poveča občutek pripadnosti, krepi življenjske veščine in jim omogoča, da izkusijo družbeno odgovornost. Pomembna je tudi enakopravnost – vsi ljudje so upravičeni do dostojanstva in spoštovanja, zato pozitivna disciplina ne vključuje ponižanja. Napake so največja priložnost za učenje. Pri tem so nam lahko v pomoč trije koraki učinkovitega odziva na napake: spoznanje, pomiritev in na koncu ustrezna rešitev.

Vedenjske izzive je mogoče reševati na različne načine, pozitivna disciplina pa ponuja različna alternativna orodja in veščine v primerih, ko je zaželeno ali potrebno takojšnje ukrepanje. Zelo je pomembno, da se otrok počuti ljubljenega, za uspešno vzgojo pa je vsekakor potrebno razumevati vedenje, kajti, kot trdi Nelsen, preden smo lahko učinkoviti v vlogi staršev, moramo najprej dobro razumeti otrokovo vedenje.

EMPIRIČNI DEL

Pri pregledu strokovne literature (Aries 1991; Seider 1998; Gold 2015; Vidmar 2009; Peček Čuk, Lesar 2009; idr.) smo spoznali, da se smernice, kako vzgajati, in pogledi na vzgojo spreminjajo. Čeprav je vzgoja še vedno eno najbolj obravnavanih področij sodobnih raziskav, se današnji starši in vzgojno-izobraževalne institucije srečujejo z vsakdanjimi vprašanji, kot so, ali delam prav, kaj naj naredim, da bom dobro vzgojil otroka ter ga pripravil na samostojno pot. Po našem mnenju je vzgoja v odnosu starši – otrok dvosmerni proces, zato smo si zadali cilj spoznati stališče dijakov do vzgojnih stilov, ugotoviti disciplinarne ukrepe sodobnih staršev in zadovoljstvo dijakov nad njihovo vzgojo. V prispevku predstavljamo nekaj izsledkov.

Pri izvedbi kvantitativne raziskave smo pri raziskovalnem delu uporabili deskriptivno in kavzalno-eksperimentalno metodo empiričnega pedagoškega raziskovanja. Za zbiranje podatkov smo na osnovi teoretičnih izhodišč oblikovali spletni anketni vprašalnik. K sodelovanju v pilotni raziskavi smo povabili dijake prvega do četrtega letnika manjše gimnazije iz osrednjeslovenske regije. Na vabilo se je odzvalo 205 dijakov od 211, vpisanih na gimnazijo v šolskem letu 2018/19. Anketiranje smo opravljali med poukom po razredih, med 205 izpolnjenimi anketami je bilo 45 neveljavnih. Kvantitativna raziskava temelji na priložnostnem neslučajnostnem vzorcu 160 gimnazijskih dijakov iz točno določene gimnazije v šolskem letu 2018/19.

Neodvisne spremenljivke	f	f %
SPOL		
moški	58	36,3
ženski	102	63,7
Skupaj	160	
STAROST		
14 – 15 let	41	25,6
16 – 17 let	85	53,1
18 let	25	15,7
19 let in več	9	5,6
Skupaj	160	

Tabela 1: Število (f) in strukturni odstotek (f %) dijakov, ki so sodelovali v raziskavi, glede na spol

Iz Tabele 1 je razvidno, da je v raziskavi sodelovalo za 27,4 % več žensk kot moških, a ker je na gimnaziji v šolskem letu 2018/19 vpisanih 211 dijakov v razmerju 136 deklet in 75 fantov, je delež anketirancev dokaj enakomerno porazdeljen, na anketni vprašalnik je odgovarjalo 75 % vseh vpisanih deklet in 77,3 % vseh vpisanih fantov.

Starši dijakov so v povprečju visoko izobraženi ($\bar{x} = 52$) in stari od 46 do 55 let.

Podatke smo obdelali na nivoju deskriptivne in inferenčne statistike, računalniško s pomočjo programa SPSS.

Stališče dijakov do vzgojnih stilov: rezultati obdelave podatkov in njihova interpretacija

Kateri stil vzgoje se ti zdi najustreznejši?	f	f %
Avtoritativna vzgoja: ključna beseda je 'ne', veliko je prepovedi, to je v bistvu dresura – otrok se vzgaja s strahom.	9	5.6
Demokratska vzgoja: otrok je enakopraven član družine in ne njen center. Starši vodijo otroke s svojo avtoriteto.	145	90.6
Permisivna vzgoja: pri tej vzgoji je ključna beseda 'da', vse je dovoljeno.	6	3.8
Skupaj	160	100

Tabela 2: Število (f) in strukturni odstotek (f %) dijakov, ki so sodelovali v raziskavi, glede na izbiro ustreznosti vzgojnega stila

V večini (90,6 %) dijaki zagovarjajo stališče, da starši vodijo otroke s svojo avtoriteto, pri tem so občutljivi na potrebe in želje svojih otrok. Starši in otroci se pogajajo in otroke spodbujajo k lastnim odločitvam. Starši morajo biti zgled za identifikacijo. 9 (5,6 %) anketirancev je izbralo avtoritativno vzgojo, torej menijo, da je ključna beseda pri vzgoji »ne«, in da je potrebnih veliko prepovedi. Takšen pristop je v bistvu dresura – otrok se vzgaja s strahom. Stalno se postavljajo norme, starši izražajo svojo pozicijo moči. Najmanj, le 6 (3,8 %) anketirancev je izbralo permisivno vzgojo, kjer je ključna beseda »da«, vse je dovoljeno in so starši otrokovi »sužnji«.

Trditve	f	f %
Vzgajati morajo z lastnim zgledom.	160	3.98
Otroke morajo naučiti samostojnosti.	160	4.69
Morajo jih navajati na delovne, učne, higienske, kulturne in zdravstvene navade.	159	4.61
Otroke morajo znati spodbujati, da dosežejo zastavljene cilje.	160	4.44
Znati jih morajo pohvaliti in tudi kritizirati.	160	4.38
Pomembno je, da otroku dovolijo, da se uči na svojih napakah.	159	4.37
Pomembno je, da otroke naučijo discipline.	160	4.36
Z otrokom se morajo nenehno ukvarjati, da jim ni dolgčas.	160	2.34
Starši morajo postavljati meje.	160	4.29
Otroku naj dovolijo, da počne, kar želi, ne glede na okolico.	160	2.31
Drugo	29	4.14
Otroka naj pohvalijo za vse, kar stori.	159	3.11

Tabela 3: Aritmetične sredine izračunanih vrednosti opredelitve dijakov glede pomembnosti predlaganih vzgojnih metod

Na podlagi aritmetičnih sredin ocenjujemo, da se anketirancem v povprečju zdi najpomembnejše, da starši otroke naučijo samostojnosti ($\bar{x} = 4,69$), jih navajajo na delovne, učne, higienske, kulturne in zdravstvene navade ($\bar{x} = 4,61$) ter jih znajo spodbujati, da dosežejo zastavljene cilje ($\bar{x} = 4,44$). Naj-

manj se v povprečju strinjajo s trditvama, da naj starši otroku dovolijo, da počne, kar si želi, ne glede na okolico ($\bar{x} = 2,31$), in da se morajo z otrokom nenehno ukvarjati, da jim ni dolgčas ($\bar{x} = 2,34$). Kriteriji so ocenjeni na petstopenjski lestvici in so na splošno v povprečju zelo visoki.

29 dijakov je dopisalo še druge vzgojne metode, med drugim so navajali:

- da morajo starši otroke v družini obravnavati enakopravno,
- da morajo starši svojim otrokom pustiti mladost,
- ne smejo preveč vplivati na otrokove ocene,
- otrok ne smejo pretepati,
- jim morajo pomagati pri domačih nalogah oziroma se z njimi učiti,
- znati vzpostaviti enakomerno razmerje med kaznijo in nagrado,
- dovoliti, da igrajo računalniške igre,
- da znajo upoštevati sposobnost otroka,
- jim omejujejo uporabo mobilnih naprav,
- otrokom pustiti dovolj svobode,
- se znati pogovarjati z otroki.

Vrsta nagrajevanja (možnih je več odgovorov)	f	f %	Veljavni
Pohvala	118	73.8	158
Več svobode; dalj časa zunaj, kam gre	44	28.1	158
Brez nagrade	30	18.8	158
Darilo oziroma denar	29	18.1	158
Izlet	9	5.6	158
Drugo	3	1.9	158
Skupaj			158

Tabela 4: Število (f) in strukturni odstotek (f %) dijakov, ki so sodelovali v raziskavi, glede na to, kako jih starši nagrajujejo za uspeh, dosežen na različnih področjih

Na vprašanje, kako si nagrajen/a za uspeh dosežen na različnih področjih (npr. uspeh v šoli, pri interesnih dejavnostih ...), je bilo možnih več odgovorov, anketiranci so v povprečju največkrat nagrajeni s pohvalo ali z manj omejitvami.

Zanimalo nas je, katere disciplinarne ukrepe izbirajo starši anketirancev. Dijaki so lahko izbrali več odgovorov, podatke predstavljamo v spodnji tabeli.

Vrsta disciplinarnih ukrepov (možnih je več odgovorov)	f	f %	Veljavni
"Solijo mi pamet"	78	48.8	158
Odvzem/prepoved uporabe elektronskih naprav	44	27.5	158
Name se derejo	40	25.0	158
Drugo	33	20.6	158
Hišni pripor	24	15.0	158
Ostanem brez žepnine	8	5.0	158
Fizična kazen	5	3.1	158
Skupaj			158

Tabela 5: Število (f) in strukturni odstotek (f %) dijakov, ki so sodelovali v raziskavi, glede na to, kakšne disciplinarne ukrepe izbirajo njihovi starši

Največ, kar 78 (48,8 %) anketirancev, je odgovorilo, da jim starši »solijo pamet«, naslednji odgovor po številčnosti je bil odvzem oziroma prepoved uporabe elektronskih naprav, tako je odgovorilo 44 (27,5 %) anketirancev. 33 (20,6 %) anketirancev je izbralo svoj odgovor. Navajamo nekaj odgovorov:

- da starši izrazijo svoje razočaranje,
- sprejmejo njihov neuspeh,
- se pogovorijo,
- so razočarani in komentirajo, da bo naslednjic boljše,
- jih opozorijo,
- ne storijo nič,
- včasih se normalno pogovorijo,
- poskrbijo za inštrukcije,
- se na njih zadirajo, se ne derejo (niso mirni), a dovolj glasno izrazijo svoje nezadovoljstvo,
- povedo, kaj je narobe, drugače pa ne delajo »drame«,
- imamo resen pogovor brez nasilja,
- razložijo mi, da se učim zase in za svoje življenje.

Na vprašanje, kako so zadovoljni z načinom vzgoje svojih staršev, je 72 (45 %) anketirancev odgovorilo, da so z načinom vzgoje svojih staršev zadovoljni. 46 (28,8 %) anketirancev je z načinom vzgoje zelo zadovoljnih. 32 (20 %) anketirancev je z vzgojo srednje zadovoljnih, 5 (3,1 %) anketirancev je z vzgojo svojih staršev nezadovoljnih ali celo zelo nezadovoljnih 5 (3,1 %).

Na vprašanje, ali bi posnemali vzgojo svojih staršev in sami vzgajali na podoben način, jih je skoraj polovica (48,1 %) odgovorila z odgovorom »včasih«, 33 % pa z da. Dijaki so svojo izbiro tudi pojasnili z opisnim odgovorom.

Dijaki, ki so zadovoljni z vzgojo svojih staršev, so svojo izbiro utemeljili z naslednjimi besedami:

- starši me spodbujajo, skrbijo zame in mi ustvarjajo pozitivno samopodobo,
- imamo super odnos, si zaupamo, mislim, da bi to moral imeti vsak,
- starši so me naučili delavnosti, natančnosti, higijene, kulture in drugih pozitivnih navad,
- spodbujajo me in mi povedo svoje iskreno mnenje,
- znajo vzgajati, nisem razvajena in znam delati,
- njuna vzgoja se mi zdi ustrezna, počutim se lepo,
- naučila sta me odgovornosti in kritičnega mišljenja,
- moja vzgoja mi dovoljuje, da ravnam po svojih odločitvah in se naučim odgovornosti, imam delovne navade, zato pri nas ne kaznujejo z odvzemanjem telefona in žepnine,
- vzgajajo z zgledom,
- ker moji starši meni ne »solijo pameti«, me nagradijo z veliko količino denarja in mi kupujejo draga oblačila,
- spremenila bi le to, da bi za napake manj kaznovala in za uspeh bolj pohvalila,
- zdi se mi, da moja starša delata vse na tem, da bi se vsi v družini počutili v redu, prepoznavata tako napake in pa dobre lastnosti nas, otrok.

Dijaki, ki ne bi posnemali vzgoje svojih staršev (10 %), so to utemeljili z naslednjimi besedami:

- odraščam brez staršev, nikakor ne želim tega za svoje otroke,
- nič me ne spodbujata, kregata, kaznujeta, ko sem v težavah, jih na vsak način poskušata rešiti namesto mene,
- vzgoja z nasiljem in strahom se mi ne zdi v redu, dajejo mi občutek, da nikoli nisem dovolj dober,
- če bi vzgajal sam, bi otrokom vedno stal ob strani.

Dijaki, ki bi posnemali vzgojo svojih staršev samo občasno (48,1 %), pa izbiro utemeljujejo:

- uporabil bi disciplino, vendar bi otroka pustil tudi malo samega,
- postavila bi določene meje, uspeh bi pohvalila,

- všeč mi je, da moj uspeh v šoli ni glavna tema, morda bi sama otroke še bolj spodbujala k samostojnosti,
- vzgoja mojih staršev je velikokrat primerna, a je čez leta in pa z novim bratcem in sestrico postala blažja in neučinkovita,
- izboljšala bi stvari, ki mi niso ustrezale,
- nekatere odločitve, ki jih naredijo starši, bi spremenila, saj se mi zdi, da bi lahko ravnali drugače, druge odločitve bi pustila, kot so.

ZAKLJUČEK

Pri raziskovanju tega področja smo spoznali, da se je način vzgoje otrok od druge polovice 20. stoletja do danes zelo spremenil. Ugotovili smo, da med anketiranimi najstniki prevladuje demokratična vzgoja; tako jih večinoma vzgajajo starši in takšen slog se jim zdi tudi najbolj primeren. Pet dijakov je omenilo, da so fizično kaznovani, kar je glede na sodobne vzgojne metode, ki jih poznamo in se lahko z njimi seznanijo starši, še vedno veliko preveč. Opazno je, da so načeloma z vzgojo svojih staršev zadovoljni. Naša spoznanja so lahko v pomoč vsem, ki jih to področje zanima. Predlagamo, da se o vzgoji čim več pogovarjamo, zanimiva bi bila organizacija okrogle mize v kraju, kjer bi izpostavili vprašanje kaznovanja in nagrajevanja, slabosti in pasti permisivne vzgoje ter starše, dijake, učitelje in vse, ki jih zanima, seznanili s sodobnimi vzgojnimi metodami.

LITERATURA

- Aries, P. (1991): *Otrok in družinsko življenje v starem režimu*. Ljubljana: Študentska založba.
- Blais, M., Gauchet, M. in Ottavi, D. (2011): *O pogojih vzgoje*. Ljubljana: Založba Krtina.
- Ferligoj, A., Leskošek, K., Kogovšek, T. (1995): *Metodološki zvezki*. Dostopno na: <http://www.stat-d.si/mz/mz11/mz11.pdf>, 1. 7. 2018.
- Gold, J. (2015): *Vzgoja v digitalni dobi*. Radovljica: Didakta.
- Hodnik, S. (2014): *Položaj otroka v družini nekoč in danes*. Diplomsko naloga. Ljubljana: Pedagoška fakulteta. Dostopno na: http://pefprints.pef.uni-j.si/2282/1/SHdiploma_2014.pdf, 5. 9. 2018.
- Kelava, P. (2008): *Poklicna socializacija in legitimnost vzgoje v poklicnem izobraževanju*. *Sodobna pedagogika*, 59 (5), str. 96–107.
- Kovačič, K. (2009): *Vzgoja in izobraževanje v stari Grčiji*. Diplomsko delo. Maribor: Filozofska fakulteta.
- Krofič, R. (1996): *Samomejitvena avtoriteta – ideal postmoderne vzgoje*. *Sodobna pedagogika*, 47 (5/6), str. 215–242.
- Majerhold, K. (2013): *Otrok in otroštvo*. Ljubljana: Beletrina.
- Nakrst, K., Grm, B. (2013): *Vzgoja: Če mi nismo samozavestni, tudi naš otrok ne bo*. Dostopno na: http://www.siola.net/novice/slovenija/2013/12/otroci_vzgoja.aspx, 12. 9. 2018.
- Nelsen, J. (2014): *Pozitivna disciplina*. Ljubljana: Svetovalno-izobraževalni center MI.
- Peček Čuk, M. in Lesar, I. (2009): *Moč vzgoje*. *Sodobna vprašanja teorije vzgoje*. Ljubljana: Tehniška založba Slovenije.
- Reiner, T., Sedmak, M., Švab, A., Urek, M. (2006): *Družine in družinsko življenje v Sloveniji*. Koper: Založba Annales.
- Seider, R. (1998): *Socialna zgodovina družine*. Ljubljana: Založba ZRC.
- Verbič, L. (2013): *Vzgojni stili in odnosi v družini*. Ljubljana: Pedagoška fakulteta. Diplomsko delo. Dostopno na: http://pefprints.pef.uni-lj.si/1877/1/DIPLOMSKO_DELO.pdf, 20. 7. 2018.
- Vidmar, T. (2009): *Vzgoja in izobraževanje v antiki in srednjem veku*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani.
- Žolnir, N. (2013): *Starši helikopterji vzgajajo otroke bumerange*. Dostopno na: <http://www.delo.si/druzba/panorama/starši-helikopterji-vzgajajo-otroke-bumerange.html>, 23. 8. 2018.